

QP Code : **50803**

(REVISED NEW PATTERN)

(2 Hours)

[Total Marks : 60

- N. B. : (1) All questions are **compulsory**.
(2) **Figures** to the **right** indicate **full marks**.

1. Define Motivation. Discuss Herzberg's Two Factor Theory of motivation. **15**

OR

1. Define leadership. Discuss Hersey and Blanchard's Situational Leadership Theory.

2. Write short notes on (any **three**) :- **15**

- (a) Management skills
- (b) Organizational behaviour
- (c) Coping with temporariness
- (d) Absenteeism
- (e) Deviant work-place behaviour

OR

2. Give reasons for the following statements (any **three**) :-

- (a) Attitudes are evaluative statements about objects, people or events.
- (b) Organizational commitment is identifying with the organization.
- (c) There are consequences when employees like or dislike their jobs.
- (d) Satisfaction is negatively related to turnover.
- (e) Happy workers are productive workers.

3. State whether the following statements are True or False and give reasons for your answer (any **three**) :- **15**

- (a) Organization cannot exist without communication.
- (b) The communication process consists of five key parts.
- (c) Information flowing from higher levels to lower levels is called upward communication
- (d) Oral communication has both advantages and disadvantages
- (e) Rumors and grapevine are not the same.

OR

3. Explain the following terms (any **three**) :-

- (a) Power
- (b) Legitimate power
- (c) Power tactics

[TURN OVER

- (d) Sexual harrassment
- (e) Impression management.

4. Complete the following statements by choosing the appropriate words (any fifteen) :- 15

- (1) A _____ group is a designated work group defined by an organizations structure.
 - (a) Formal
 - (b) Informal
 - (c) Interest
 - (d) Friendship
- (2) The last stage of group development for a temporary group is called as _____.
 - (a) Norming
 - (b) Forming
 - (c) Adjourning
 - (d) Performing
- (3) _____ contract is an unwritten agreement between the management and the employee.
 - (a) Mental
 - (b) Legal
 - (c) Psychological
 - (d) Technical
- (4) _____ is a socially defined position or rank given by group members to others.
 - (a) Stature
 - (b) Status
 - (c) Title
 - (d) Leadership
- (5) _____ refers to the degree to which members are attracted to each other and are motivated to stay in the group.
 - (a) Cohesiveness
 - (b) Decisiveness
 - (c) Temptation
 - (d) Pull power
- (6) _____ describes the degree of self awareness a person possesses.
 - (a) Johari window
 - (b) Wife positions
 - (c) Feedback
 - (d) Self disclosure
- (7) According to Johari Window _____ can be reduced by requesting feedback from others.
 - (a) Blind spot
 - (b) Hidden self
 - (c) Unknown
 - (d) Public arena

[TURN OVER

- (8) _____ can be seen as our frame of reference.
(a) Ego states (b) Working styles
(c) Transactional analysis (d) Others
- (9) _____ is a persisent behaviour against an individual which is offensive or malicious.
(a) Humiliating (b) Ridiculing
(c) Isolating (d) Bullying
- (10) _____ language is called as the relationship language.
(a) Verbal (b) Written
(c) Non verbal (d) Body language
- (11) The early approach to conflict assumed that all conflicts were
(a) Bad (b) Good
(c) Neither good nor bad (d) Both good and bad
- (12) Conflict which relates to the content and goals of work is called.
(a) Relationship conflict (b) Process conflict
(c) Task conflict (d) Production conflict
- (13) Potential opposition is the _____ in the conflict process.
(a) Fifth step (b) Second step
(c) First step (d) Third step
- (14) _____ intention indicates an assertive and un co-operative approach.
(a) Collaborating (b) Competing
(c) Avoiding (d) Accomodating
- (15) _____ intention, a person recognizes that a conflict exists and wants to withdraw from it or suppress it.
(a) Avoiding (b) Competing
(c) Accommodating (d) Collaborating
- (16) The second stage in General Adaptation syndrome is _____.
(a) Break down (b) Maintenance
(c) Collapse (d) Alarm reaction

[TURN OVER

- (17) Drug abuse is an example of _____ symptom of stress.
- (a) Behavioural (b) Physical
(c) Emotional (d) Cognitive
- (18) _____ arises when there is lack of clarity about the nature, requirements and goals of the job.
- (a) Role (b) Role conflict
(c) Role responsibility (d) Role ambiguity.
- (19) _____ is created by the values, attitudes, beliefs and norms of behaviour of staff members.
- (a) Organizational commitment
(b) Organizational culture
(c) Organizational stress
(d) Organizational change
- (20) _____ is a constellation of three factors - a sense of commitment, challenge and control.
- (a) Involvement (b) Hardiness
(c) Resilience (d) Attitude
-

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(२ तास)

एकूण गुण : ६०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

१. प्रेरणेची व्याख्या द्या. हर्झबर्गच्या दिव घटक प्रारूपाची चर्चा करा. १५
 किंवा
१. नेतृत्वाची व्याख्या द्या. हर्से व ब्लॅन्चार्डच्या नेतृत्वाच्या परिस्थितीजन्य सिद्धांतांचे वर्णन करा. १५
२. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) :- १५
 (अ) व्यवस्थापनाची कौशल्य
 (ब) संघटनात्मक वर्तन
 (क) हंगामीपणाचे आव्हान
 (ड) अनुपस्थिती
 (इ) कार्याच्या जागेतील मार्गभ्रष्ट वर्तन
 किंवा
२. खालील विधानांची कारणे द्या (कोणतीही तीन) :- १५
 (अ) अभिवृत्ती वस्तु, व्यक्ति किंवा प्रसंगाच्या मूल्यमापनाची विधाने असतात.
 (ब) संघटनात्मक बांधिलकी म्हणजे संघटनेशी स्वतःची ओळख करणे असते.
 (क) जेव्हा कर्मचार्यांना त्यांचे काम आवडते किंवा आवडत नाही तेव्हा त्यांचे परिणाम असतात.
 (ड) कार्य समाधान व कर्मचारी गळतीमध्ये नकारात्मक सहसंबंध असतो.
 (इ) आनंदी कामगार हे उत्पादक कामगार असतात.
३. खालील विधाने खरी की खोटी सांगून कारणे द्या (कोणतेही तीन) १५
 (अ) संप्रेषण शिवाय संघटनांचे अस्तित्व टिकून राहून शकत नाही.
 (ब) संप्रेषण प्रक्रियेत पाच महत्त्वाचे भाग असतात.
 (क) संघटनेमध्ये माहितीचा ओघ वस्त्या स्तरापासून खालच्या स्तरापर्यंत जातो त्याला उर्ध्वगामी संप्रेषण म्हणतात.
 (ड) मौखिक संप्रेषणाचे फायदे व तोटे असतात.
 (इ) अफवा व द्राक्षवेल हे एक समान नाहीत.
 किंवा

३. खालील विधाने खरी की खोटी सांगून कारणे द्या (कोणतेही तीन)

१५

- (अ) सत्ता
- (ब) कायदेशीर सत्ता
- (क) सत्तेचे डावपेच
- (ड) लैंगिक शोषण
- (इ) छाप मारण्याचे व्यवस्थापन

४. खालील विधाने उचित उत्तरे निवडून पूर्ण करा. (कोणतीही १५)

१५

(१)समूह हा एक नियोजित कार्य समूह असतो ज्याची व्याख्या संघटनेच्या रचनेने होते.

- | | |
|---------------|-------------|
| (अ) औपचारिक | (क) हितार्थ |
| (ब) अनौपचारिक | (ड) मैत्री |

(२) हंगामी समुहाच्या समूह विकसनशील अंतिम स्थितीला म्हणतात.

- | | |
|-------------------|----------------|
| (अ) प्रमाणित होणे | (क) तहकूब होणे |
| (ब) घडणे | (ड) कृती करणे |

(३)करार हा व्यवस्थापन व कर्मचाऱ्यांमधील एक अलिखित रुकार असतो.

- | | |
|-------------|--------------|
| (अ) बौद्धिक | (क) कायदेशीर |
| (ब) मानसिक | (ड) तांत्रिक |

(४) हा समूह सदस्यांनी सामाजिक परिभाषेनुसार इतरिंना दिलेला अधिकार किंवा विशेष दर्जा असतो.

- | | |
|----------------|-------------|
| (अ) उच्च दर्जा | (क) पदवी |
| (ब) दर्जा | (ड) नेतृत्व |

(५)ही सदस्यांची एक दुसऱ्या प्रतीचे आकर्षण आणि समूहात राहण्याच्या प्रेरणेची श्रेणी दर्शविते.

- | | |
|----------------|----------------------|
| (अ) संलग्नता | (क) मोह |
| (ब) निर्णायकता | (ड) खेचण्याची सत्ता. |

- (६)हे व्यक्तिला असलेल्या स्वज्ञानाचे वर्णन करते.
(अ) जोहारी खिडकी (क) पश्चभरण
(ब) जीवन स्थान (ड) स्वयं उघडकी
- (७) जोहारी खिडकीप्रमाणेइतरांना पश्चभरणाची विनंती करून, कमी केल्या जाऊ शकतात.
(अ) अंधस्थान (क) माहिती नसलेले
(ब) लुप्तस्व (ड) जनता प्रमाण
- (८)आपली संदर्भिय चौकट म्हणून बघितली जाऊ शकते.
(अ) अदृश्य स्थिती (क) व्यावहारिक विश्लेषण
(ब) कार्य (ड) इतर
- (९)हे एका व्यक्ति विरुद्ध सतत वर्तन जे मत्सर किंवा मन दुखविणारे असते.
(अ) अपमानास्पद (क) अलग करणारे
(ब) हास्यापद (ड) छळवणूक
- (१०)भाषेला संबंधाची भाषा म्हणतात.
(अ) तोंडी (क) अशाब्दिक
(ब) लिखित (ड) शारीरिक भाषा
- (११) संघर्षाच्या सुरुवातीच्या दृष्टीकोनाने गृहीत धरले होते की सर्व संघर्ष.....होते.
(अ) वाईट (क) ना चांगले ना वाईट
(ब) चांगले (ड) चांगले आणि वाईट दोन्ही
- (१२) संघर्ष जो कार्याच्या विषयाशी आणि कार्याच्या ध्येयाशी संबंधित असतो त्याला म्हणतात.
(अ) संबंध संघर्ष (क) कार्य संघर्ष
(ब) प्रक्रिया संघर्ष (ड) उत्पादन संघर्ष
- (१३) संघर्ष प्रक्रियेत संभाव्य विरोध ही पायरी आहे.
(अ) पाचवी पायरी (क) पहिली पायरी
(ब) दुसरी पायरी (ड) तिसरी पायरी

- (१४)हेतू निर्धारकपूर्वक आणि असहकारी दृष्टीकोन दर्शवितो
(अ) एकत्र काम करण्याच्या (क) टाळण्याचा
(ब) स्पर्धा करण्याचा (ड) सोय करण्याचा
- (१५)हेतुत व्यक्ति संघर्षाचे अस्तित्व ओळखते आणि तिला या संघर्षातून माघार घ्यायची असते किंवा तो दाबून टाकायचा असतो.
(अ) टाळण्याच्या (क) सोय करण्याच्या
(ब) स्पर्धा करण्याच्या (ड) एकत्र काम करण्याच्या
- (१६) सर्वसामान्य लक्षण पुंजात दुसरी अवस्था..... आहे.
(अ) मोडून पडणे (क) कोसळणे
(ब) निर्वाह करणे (ड) धोक्याची सूचना प्रतिक्रिया
- (१७) अमली पदार्थाचे सेवन हे तणावाच्यालक्षणाचे उदाहरण आहे.
(अ) वार्तनिक (क) भावनिक
(ब) शारीरिक (ड) बोधनिक
- (१८) ज्यावेळी कामाचे स्वरूप, अपेक्षा आणि उद्दिष्टांचे स्पष्टीकरण नसते तेव्हाउत्पन्न होते.
(अ) भूमिका (क) भूमिका जबाबदारी
(ब) भूमिका संघर्ष (ड) भूमिका संदिग्धता
- (१९)नोकर मंडळीची मूल्ये, अभिवृत्ती विश्वास आणि वर्तनांच्या प्रमाणाने निर्माण होते.
(अ) संघटना बांधिलकी (क) संघटनेतील तणाव
(ब) संघटना संस्कृती (ड) संघटनेतील बदल
- (२०)ही बांधिलकी, आव्हान आणि निमंत्रण या तीन घटकांचा समुदाय असतो.
(अ) गुंतवणूक (क) स्थापक गुण
(ब) काटकपणा (ड) अभिवृत्ती

(REVISED COURSE-OLD PATTERN)

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N. B. :** (1) Attempt any **five** questions.
 (2) Attempt any **three** questions from Section I and any **two** questions from Section II OR attempt any **two** question from Section I and any **three** question from Section II.
 (3) All answers to be written in the same answer book.
 (4) **Figures** to the **right** indicate **full marks**.

SECTION I

1. Give reasons for the following statements (any **four**) :- 20
- OB has been built on contributions from other behavioural sciences.
 - Workforce diversity is a challenge for managers.
 - Modern managers face the challenges of improving quality and productivity.
 - The line between work and non-work time has become blurred.
 - Turnover is voluntary and involuntary permanent withdrawal from an organization.
 - Deviant workplace behaviour is also called as antisocial behaviour.
2. Explain the following terms (any **four**) :- 20
- Attitude components
 - Cognitive dissonance
 - Organizational commitment
 - Measurement of job satisfaction
 - Factors affecting job satisfaction.
 - Job satisfaction - performance relationship
3. Define Motivation. Discuss the reinforcement theory and equity theory of motivation 20
4. State whether the following statements are True or False give reasons (any **four**) :- 20
- Group development model has five stages
 - Groups always have norms
 - Status is a socially defined position or rank given to groups or group members.
 - All members do have same status in the group
 - Group cohesiveness can be encouraged
 - Electronic meeting does not blend NGT (Nomial Group Technique) with computer technology.

[TURN OVER

5. 'The dark side of management can affect relationship on the workplace.' Discuss. 20

SECTION II

6. State whether the following statements are True or False with reasons (any four) :- 20
- (a) The communication process consists of eight parts
 - (b) Lateral communication saves time and facilitates communication
 - (c) Informal communication is called grapevine
 - (d) E mail has certain drawbacks
 - (e) Knowledge management makes right information reach right people at right time.
 - (f) Filtering and selective perception are barriers to effective communication.
7. Define leadership. Explain fiedler's contingency model and Hersey Blanchard's Situational Leadership Theory. 20
8. Write short notes on (any four) :- 20
- (a) Formal power
 - (b) Factors creating dependency
 - (c) Sexual harrassment
 - (d) Organizational politics
 - (e) Organizational factors that influence political behaviour
 - (f) Impression management
9. Give reasons for the following statement (any four) :- 20
- (a) Traditional view assumed that all conflict should be avoided
 - (b) Conflict starts with incompatibility
 - (c) Conflict that hinders performance is dysfunctional conflict
 - (d) Personal variables can cause conflict
 - (e) There are two ways of bargaining
 - (f) Sometimes a third party help is needed to find a solution
10. Write a detailed note on occupational stress. 20

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

एकूण गुण : १००

- सूचना : (१) एकूण पाच प्रश्न सोडवा
 (२) पहिल्या विभागातून कोणतेही तीन व दुसऱ्या विभागातून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. किंवा पहिल्या विभागातून कोणतेही दोन व दुसऱ्या विभागातून कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 (३) सर्व उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहा.
 (४) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग - १

१. खालील विधानांची कारणे द्या. (कोणतेही चार) :-

- (अ) संघटन वर्तन इतर वार्तनिक विद्याशाखांच्या योगदानांवर बनले आहे. २०
 (ब) कार्याच्या जागेतील कर्मचाऱ्यांमधील विविधता सांभाळणे हे संघटन वर्तनेसाठी आव्हान आहे.
 (क) आधुनिक व्यवस्थापकांना गुणवत्ता आणि उत्पादकता सुधारण्याच्या आव्हानाला तोंड द्यावे लागते.
 (ड) काम असताना व काम नसतानाच्या वेळातील रेषा अंधुक झाल्याबद्दल कर्मचाऱ्यांच्या तक्रारी वाढल्या आहेत.
 (इ) कर्मचारी गळती ही संघटनेतून ऐच्छिक आणि अनैच्छिक कायम स्वरूपी माघार असते.
 (फ) कार्याच्या जागेतील मार्गभ्रष्ट वर्तनाला समाजाविरुद्ध वर्तन असे सुद्धा म्हणतात.

२. खालील संज्ञा स्पष्ट करा. (कोणत्याही चार)

- (अ) अभिवृत्तीचे घटक २०
 (ब) बोधनिक विसंवाद
 (क) संघटनात्मक बांधिलकी
 (ड) कार्य समाधानाचे मापन
 (इ) कार्य समाधानावर परिणाम करणारे घटक
 (फ) कार्य समाधान आणि कार्यकृती संबंध

३. प्रेरणेची व्याख्या द्या. प्रेरणेचा प्रबलीकरण सिद्धांत आणि समानता सिद्धांत स्पष्ट करा.

२०

[TURN OVER]

४. खालील विधाने बरोबर की चूक ते सांगून त्यांची कारणे द्या. (कोणतेही चार) २०
- (अ) समुह विकसन प्रारूपाच्या पाच स्थिती असतात.
- (ब) समुहांना नेहमी प्रमाण (norms) असतात.
- (क) दर्जा ही समूहांनी किंवा समुहातील सदस्यांना दिलेली सामाजिक व्याख्या आहे.
- (ड) समुहातील सगळ्या सभासदांना समान दर्जा असतो.
- (इ) समूह संलग्नता प्रोत्साहित केली जाऊ शकते.
- (फ) विद्युत सभा nominal group technique व संगणक तंत्रज्ञानाला जोड देऊ शकत नाही.
५. व्यवस्थापनाची वाईट बाजू कामाच्या जागेवरील संबंधावर कसा परिणाम करू शकते हे स्पष्ट करा. २०

विभाग - २

६. खालील विधाने स्पष्ट करा. (कोणतेही चार) २०
- (अ) संप्रेषण प्रक्रियेत महत्त्वाचे आठ भाग आहेत.
- (ब) समांतर संप्रेषण वेळ वाचवते आणि संप्रेषणाला मदत करते.
- (क) अनौपचारिक संप्रेषणाला द्राक्षवेल म्हणतात.
- (ड) इ-मेलच्या मर्यादा असतात.
- (इ) ज्ञान व्यवस्थापनामुळे बरोबर माहिती बरोबर लोकांना बरोबर वेळेत पोचते.
- (फ) माहिती गाळणे आणि निवडक संवेदन हे परिणामकारक संप्रेषणात अडथळा असतात.
७. नेतृत्वाची व्याख्या द्या. फिडलरचे अवलंबित्व प्रारूप आणि हर्से आणि ब्लॅनचार्डचा परिस्थितीजन्य सिद्धांत स्पष्ट करा. २०
८. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) २०
- (अ) औपचारिक सत्ता
- (ब) अवलंबित्व निर्माण करणारे घटक
- (क) लैंगिक शोषण
- (ड) संघटनात्मक राजकारण
- (इ) राजकीय वर्तनावर प्रभाव करणारे संघटनात्मक घटक
- (फ) छाप मारण्याचे व्यवस्थापन

९. खालील विधानांची कारण द्या. (कोणतेही चार)

२०

- (अ) सर्वप्रकारचा संघर्ष वाईट असतो हे पारंपारिक दृष्टीकोनाने गृहित धरले होते.
- (ब) विसंगती ही संघर्षातील पहिली पायरी आहे.
- (क) संघर्ष जो कार्यकृतीत अडथळे आणतो तो अकार्यात्मक संघर्ष होय.
- (ड) वैयक्तिक परिवर्त्ये संघर्षाचे स्रोत असू शकतात.
- (इ) सौदा करण्याचे दोन प्रकार आहेत.
- (फ) काही वेळा वाटाघाटीचे निरसन होण्यासाठी तिसऱ्या संघाच्या मदतीची गरज असते.

१०. व्यावसायिक तणावावर सविस्तर टीप लिहा.

२०

(OLD COURSE)

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N. B. :** (1) Attempt **five** questions in all.
 (2) Attempt any **three** questions from Section I and any two questions from Section II OR attempt any two question from Section I and any three question from Section II.
 (3) All answers to be written in the same answer book.
 (4) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.

SECTION I

1. Write short notes on (any **four**) :- 20
 - (a) Environment
 - (b) Individual differences
 - (c) A whole person
 - (d) Motivated behaviour
 - (e) Systems approach
 - (f) Unethical manipulation of people

2. State whether the following statements are true or false and give reasons 20
 (any **four**) :-
 - (a) Management role is critical in communication.
 - (b) Senders require feedback
 - (c) Semantic barriers arise from limitations in the gestures with which we communicate.
 - (d) Quality is preferable to quantity in communication
 - (e) No problems affect upward communication
 - (f) Telecommuting has personal advantages.

3. Explain and critically evaluate Herzberg's Two factor model and Goal setting theory of motivation. 20

4. Explain the following statements (any **four**) :- 20
 - (a) Many types of pay are required for a complete economic reward system.
 - (b) Money is important for employees for a number of reasons.
 - (c) Valence of money is not easily influenced by management.
 - (d) Attribution is the process by which people interpret and assign

- (e) There are several incentives that link pay with performance.
- (f) Gain sharing plan is production sharing.

5. Write notes on :- 20
- (a) Leadership behaviours
 - (b) Fiedler's contingency model

SECTION II

6. State whether the following statements are True or False with reasons 20
(any four) :-
- (a) Satisfaction-performance relationship does not exist.
 - (b) Theft in organization is due to revenge.
 - (c) Employee turnover and job satisfaction are not related.
 - (d) Employees exhibit their dissatisfaction through organizational citizenship behaviour.
 - (e) There are no ideal conditions for survey.
 - (f) Changing employee attitudes is not easy.
7. Explain the following terms (any four) :- 20
- (a) Inter-group conflict
 - (b) Conflict - outcomes
 - (c) Effects of conflict
 - (d) Assertive behaviour
 - (e) Power and its basis
 - (f) Political power
8. Distinguish between formal and informal organization. Discuss the benefits of informal organizations. 20
9. Write short notes (any four) :- 20
- (a) Mechanistic and Organic forms
 - (b) Life cycle of a team
 - (c) Potential problems in teams
 - (d) Stages in team building
 - (e) Skills useful in team building
 - (f) Self managing teams

10. Explain frustration in detail and discuss the approaches to stress management. 20

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

एकूण गुण : १००

- सूचना : (१) एकूण पाच प्रश्न सोडवा
 (२) पहिल्या विभागातून कोणतेही तीन व दुसऱ्या विभागातून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. किंवा पहिल्या विभागातून कोणतेही दोन व दुसऱ्या विभागातून कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 (३) सर्व उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहा.
 (४) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग - १

१. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :-

२०

- (अ) पर्यावरण
 (ब) व्यक्ति भिन्नतेचा नियम
 (क) एक संपूर्ण व्यक्ति
 (ड) प्रेरित वर्तन
 (इ) प्रणाली दृष्टीकोन
 (फ) व्यक्तिचा अनैतिक वापर

२. खालील विधाने बरोबर कि चूक ते सांगून त्यांची कारणे द्या (कोणतीही चार)

२०

- (अ) व्यवस्थापनेची भूमिका संप्रेषणात महत्त्वाची असते.
 (ब) प्रेषकांना पश्चभरणाची आवश्यकता असते.
 (क) संप्रेषणात हावभावचा उपयोग त्याच्या मर्यादिमुळे भाषेतील अर्थविषयक अडथळे निर्माण करतात.
 (ड) संप्रेषणात संख्येपेक्षा गुणवत्ता पसंत केली जाते.
 (इ) उर्ध्वगाम संप्रेषणामध्ये कोणत्याही समस्या नसतात.
 (फ) टेलिकॉम्युनिकेशनचे व्यक्तिगत फायदे असतात.

३. प्रेरणेच्या हर्झबर्गच्या द्वि-घटक प्रारूपाचे आणि ध्येय निश्चिती सिद्धांतांचे स्पष्टीकरण देऊन त्याचे चिकित्सक मूल्यांकन करा.

२०

[TURN OVER]

४. खालील विधाने स्पष्ट करा. (कोणतीही चार) २०
- (अ) संपूर्ण आर्थिक बक्षीस प्रणालीसाठी अनेक प्रकारच्या वेतनांची आवश्यकता असते.
 (ब) पैसा कामगारांना बऱ्याच कारणांसाठी महत्त्वाचा असतो.
 (क) व्यवस्थापन पैशाच्या मूल्याला सहजपणे प्रभावित करू शकत नाही.
 (ड) आरोपण प्रक्रियेद्वारा लोक स्वतःच्या आणि दुसऱ्यांच्या वर्तनाचा अर्थ लावून त्याची कारणे देतात.
 (इ) कार्यकृतीशी संलग्नित अनेक प्रलोभने आहेत.
 (फ) फायदा विभाजन योजना म्हणजे उत्पादन विभाजन आहे.

५. खालील टिपा लिहा :- २०
- (अ) नेतृत्व वर्तन
 (ब) फिडलरचे अवलंबित्व प्रारूप.

विभाग - २

६. खालील विधाने खरी की खोटी ते सांगून त्याची कारणे द्या. (कोणतेही चार) २०
- (अ) समाधान-कार्यकृती संबंध अस्तित्वात नाही.
 (ब) संघटनेमध्ये चोरी सूडभावनेने होते.
 (क) कर्मचारी गळतीचा कार्य समाधानाशी काही संबंध नाही.
 (ड) कर्मचारी असमाधान संघटनात्मक नागरिक वर्तनानुसार (OCB) दाखवितात.
 (इ) सर्वेक्षणासाठी आदर्श परिस्थिती नसते.
 (फ) कर्मचाऱ्यांच्या अभिवृत्ती बदलणे सोपे नसते.

७. खालील संज्ञा स्पष्ट करा. (कोणत्याही चार) २०
- (अ) आंतरसमूह संघर्ष
 (ब) संघर्षाची फलिते
 (क) संघर्षाचे परिणाम
 (ड) निर्धारित वर्तन
 (इ) सत्ता व त्याचे प्रकार
 (फ) राजकीय सत्ता

८. अनौपचारिक आणि औपचारिक संघटनेतील फरक सांगा. अनौपचारिक संघटनेचे फायदे सांगा. २०

[TURN OVER]

९. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) २०
- (अ) Mechanistic व Organic forms
 - (ब) चमूचे जीवन चक्र
 - (क) चमूतील समस्या
 - (ड) चमू बांधणीच्या पायऱ्या
 - (इ) चमू निर्मितीत उपयोगी कौशल्ये
 - (फ) स्वयंचलित चमू (self-managing teams)
१०. वैफल्याचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा व तणाव व्यवस्थापनाच्या मार्गाची चर्चा करा. २०
-